

Ono Yovipama Viohonge Ekalo *Lietu Tuakristão Kuenda Oku Kunda*

OSEMANA 6-12 YEVAMBI LINENE

OVOKUASI A SANGIWA VONDAKA YA SUKU

“Kaliye o Mola Eci Ndinga ku Fareo”

(Etundilo 6:1) Yehova yu wa popia la Mose hati, Kaliye o mōla eci ndinga ku Fareo; momo o sīlīhiwa oku va eca loku va tundisa longusu vofeka yaye.

(Etundilo 6:6, 7) Oco ondaka yange ku va Isareli, yeyi Ame ndi Yehova, kuenje ndu wupi ovitele via va Egito. Nyimūla upika waco, ndu yovoli lokuokuo kuo-lōha lolonimbu via tua. ⁷ Ndu tambuli okuti vu linga omanu vange kuenje ame ndinga Suku yene. Vu kulīha okuti ame ndi Yehova Suku yene u wo wupi ovitele via va Egito.

perspicaz-volume 3 kem. 16 ocin. 3 **Mose**

Kua kalavo epongoloko kalume vo ko Isareli. Tete ovo va tavele olonumbi via eciwile la Mose, pole, noke lioku linga upange una Fareo a handelekele haiwo wa tīla, va lisiōsuīla Mose kuenje ca vetiya Mose oku pinga ku Yehova. (Etu. 4:29-31; 5:19-23) Vepuluvi liaco, Yehova wo pamisa loku u situluila okuti Eye o ka tēlisa eci a likuminyile ku Avirahama, ku Isake kuenda ku Yakoba muna mua kongela elombo-loko lionduko yaye Yehova, poku yovola va Isareli loku va lingisa Ofeka yinene Yohuminyo. (Etu. 6:1-8) Ndaño lesapulo liaco, va Isareli ka va yevelele Mose. Noke liefengi liecea, va nōlapo oku kala konele ya Mose loku u kuatisa okuti noke liefengi liekūi Mose o va ongotiya loku va songuila ‘ndovimunga viasualali.’—Etu. 13:18.

(Etundilo 7:4, 5) Haimo Fareo ko yevi. Oco kote-mbo yaco ame muēle ñapa ke Egito eka liange. Njupa vofeka ye Egito olohoka viange okuti omanu vange va Isareli, ndi vopa muēle lolonimbu via tua. ⁵ Kuenje eteke ngoluīla eka liange ke Egito si upi va Isareli pokati kavo, oco va Egito va limbuka okuti ame muēle Yehova.

perspicaz-volume 2 kem. 16 ocin. 1-2 **Mose**

Kovaso a Fareo wo ko Egito. Mose kuenda Arone va kala omanu va velapo ‘kuyaki umue wolosuku.’ Fareo

kovaso yovitunda viaye vakualumbu okuti va tukuiwa Jane la Jambre (2 Tim. 3:8) wongolola o vonene osi olosuku vio ko Egito locisimīlo coku sepula unene wa Yehova. Ocikomo catete Arone a linga kovaso a Fareo lonumbi ya Mose ca lekisa okuti unene wa Yehova wa velapo olosuku vio Kegito, ndaño okuti handi Fareo wa tīlisile utima waye. (Etu. 7:8-13) Noke liefengi liatatu, vakualumbu va tava poku popia hati, “Eci ca tunda peka lia Suku!” Ovo va kuatiwa lolombumbu okuti ka va tēlele vali oku moleha kovaso a Fareo oco va sepule Mose vokuenda kufengi liaco.—Etu. 8:16-19; 9:10-12.

Afengi akoka oku tulumuha kuenda oku tīlisa utima. Mose kuenda Arone va linga va ka pitiya kafengi aco ekūi. Afengi aco a tēlisiwa ndomo ca tukuiwa, oku lekisa ocikundi ca Mose nda kapitiya ka Yehova. Onduko ya Yehova ya sapuiwa kuenda ya kulīhīwa Kegito, okuti ya tulumuha kuenda ya koka oku tīlisa utima ndeci ya ko ka okuti va Isareli kuenda vamue pokati ka va Egito va tulumuha, puāi Fareo kumue la va kualumbu va tīlisa ovitima viavo. (Etu. 9:16; 11:10; 12:29-39) Va Egito ka va sumuile omo okuti olosuku viavo via kala oku sepuiwa, ovo va *kulīhīle* okuti Yehova eye wa kala oku sombisa olosuku viavo. Noke liefengi ecea, Mose “layevo wa kemāla ca lua vofeka ye Egito. Wa sumbiwa lakuenje va Fareo lomanu vosi.”—Etu. 11:3.

Oku Konomuisa Lutate **Ovina vi Sangiwa Vembimbiliya**

(Etundilo 6:3) Nda tukuluka ku Avirahama kuenda ku Isake loku Yakoba nda Suku Ukuonenewosi. Puāi sia lisituluile kokuavo ionduko yange Yehova.

perspicaz-volume 3 kem. 723 ocin. 3-4 **Ukuonene Wosi**

Yehova wa li tukula hati, “Suku Ukuonene wosi” (*‘El Shad-dai’*) poku linga ohuminyo ku Avirahama catiamēla koku citiwa kua Isake, ohuminyo yaco ya kisika Avirahama oku lekisa ekolelo lialua kunene wa Suku woku tēlisa olohuminyo viaye. Oku u pisa opo oco kuafetika oku eciwa e sapulo liokuti Suku eye una o ka sumuluisa Isake kuenda Yakoba nda va kapiñala

kocisila ca Avirahama.—Efetikilo 17:1; 28:3; 35:11; 48:3.

Lonjila eyi Yehova wa ponduile oku sapuila Mose hati: “Nda tukuluka ku Avirahama kuenda ku Isake loku Yakoba nda Suku Ukuonenewosi. [be’Él Shaddaí], Puái sia lisituluile kokuavo londuko yange Yehova.” (Etu. 6:3) Eci ka ci lomboloka okuti ovo ka va kŭlŭhŭle onduko ya Yehova, momo ovo kuenda omanu vakuavo va enda oku yi tukula olonjanja vialua. (Efet. 4:1, 26; 14:22; 27:27; 28:16) Kelivulu Liefetikilo kuna okuti ku lombolola eci catiamēla kalume vakuekolelo ondaka: “Ukuonene Wosi” yimo-leha eci cisoka 6 kolonjanja, osimbu okuti onduko Yehova ya sonehiwa 172 kolonjanja vovisonehua vio Heveru. Ndaño okuti alume vaco vakuekolelo va kŭlŭhŭle okuti Suku “Ukuonene Wosi” ovo kava kuatele epuluvu lioku kŭlŭha elomboloko lionduko ya Yehova kuenda eci ca kongela vonduko yaco. Embimbiliya limue (Vol. 1, p. 411) li lombolola ndoco: “Alume vakuekolelo va kŭlŭhŭle lika ohuminyo ya lai-keile oku tēlisiwa kovaso yoloneke kuenda va sukilile oku kolela okuti Eye, Yahweh wa kala o Suku yimue (‘el) ukuonene (*shadday*) okuti ya ponduile oku tēlisa olohuminyo viaco. Elomboloko liaco, lia velelepo momo vunene kuenda vulamba wa Suku mua kongelele onduko Yahweh.”—Wa sonehiwa la J. D. Douglas, 1966.

(Etundilo 7:1) Yehova yu wa popia la Mose hati, Tala, nda ku kapa ku Fareo nda Suku. Huvove Arone o li-nga nduprofeto wove.

perspicaz-volume 3 kem. 16 ocin. 5 **Mose**

Mose ndaño ka loñolohēle koku vangula wa nōliwa.

Mose wa lekisa okuti ka oñolohēle koku vangula. Mose wa pongoloka calua momo kefetikilo wa liece-le olumue oco a ka yovole va Isareli noke lianyamo 40. Eye wa amamako oku pinga ku Yehova oco Yehova ka ko wihe vali ocikele caco. Ndaño okuti ocitangi caco ca wengula onyeño ya Suku, Eye wo nōla muēle kuenda wa ecavo Arone manji a Mose nda kapitiya kaye. Ndeci Mose a kala kapitiya ka Suku, Mose wa kalavo nda “Suku” ku Arone, wa kala nda kapitiya kaye. Poku liongolola lakulu voko Isareli kuenda poku kala kovaso ya Fareo, ci lekisa okuti Suku wa ecaile olonumbi ku Mose kuenje Mose wa enda oku vi pitiya ku Arone noke Arone wa enda oku vi sapui-

la ku Fareo (una Mose atila vokuenda kueci ci soka 40 kanyamo). (Etu. 2:23; 4:10-17) Noke yehova wa tukula Arone “nduprofeto” wa Mose ndeci Mose a kala uprofeto wa Suku, una wa kala oku songui-wa Laye kuenje Arone wa laikele oku songuiwa la Mose. Handi vali Mose vo sapuila okuti eye wa kala oku tumiwa nda “Suku ku Fareo” ci lekisa okuti eye wa kuatele unene kovaso ya Fareo, omo liaco Mose ka sukilile oku kuatela usumba soma yo Kegito.—Etu. 7:1, 2.

Oku Tangiwa Kuembimbiliya

(Etundilo 6:1-15) Yehova yu wa popia la Mose hati, Kaliye o mōla eci ndinga ku Fareo; momo o sŭlŭhiwa oku va eca loku va tundisa longusu vofeka yaye. ² Suku wa popia vali la Mose hati, Ame ndi Yehova. ³ Nda tukuluka ku Avirahama kuenda ku Isake loku Yakoba nda Suku Ukuonenewosi. Puái sia lisituluile kokuavo londuko yange Yehova. ⁴ Nda lisila lavo ocisila cange coku va iha ofeka ya Kanana, haiyo ofeka yokutungayala kuavo omu va kaile ndakombe. ⁵ Nda yevavo eleñoñeño lia va Isareli avandeti va Egito va tumālāisa kupika, kuenje nda ivaluka ocisila cange. ⁶ Oco ondaka yange ku va Isareli, yeyi Ame ndi Yehova, kuenje ndu wupi ovitele via va Egito. Nyimūla upika waco, ndu yovoli lokuokuo kuolōha lolonimbu via tua. ⁷ Ndu tambuli okuti vu linga omanu vange kuenje ame ndinga Suku yene. Vu kŭlŭha okuti ame ndi Yehova Suku yene u wo wupi ovitele via va Egito. ⁸ Ndu tuali kofeka nda lisila oku eca ku Avirahama, kuenda ku Isake loku Yakoba; ndu yihi ndocipiñalo cene, ame ndi Yehova. ⁹ Mose wa ci sapuila va Isareli puái ka vo yevele momo ovitima viavo via teka, lupika waco wa kŭla vali. ¹⁰ Yehova wa popia la Mose hati, ¹¹ kuendemo, ka sapuile Fareo, Soma ye Egito, oco a ece va Isareli okuti va tunda vofeka yaye. ¹² Mose puái wa kumbulula Yehova hati, Tala, va Isareli ka va njevele, oco hē, Fareo o njeva ndati ame sia pile vomēla? ¹³ Puái Yehova wa popia la Mose kuenda Arone, wa va kundika ocikundi coku va Isareli, leci coku Fareo, Soma ye Egito, coku upa va Isareli vofeka ye Egito. ¹⁴ Ovakulu vapata olosekulu viavo vava: omāla va Ruvene nuñulu ya Isareli: Henoke la Falu la Hecirone la Karimi; o apata a Ruvene. ¹⁵ Omāla va Simeone vava: Yemuēle la Yaminu la Ohada la Yakini la Cohara la Saulu eye omōla ukāi u Kanana; o apata a Simeone

OSEMANA 13-19 YEVAMBI LINENE

OVOKUASI A SANGIWA VONDAKA YA SUKU | ETUNDILO 8-9

“Fareo Una Okuti Ukuepela o Linga Ocipango ca Suku Okuti ka ci Limbuka”

(Etundilo 8:15) Fareo puäi, eci a möla okuti ca pita, wa tĩlisa utima waye, ka va yevele. Ndomo Yehova a popia haimo ca pita.

perspicaz-volume 3 kem. 117 **Oku Tĩlisa Utima**

Yehova Suku wa siata oku lekisa epandi lomanu ndaño okuti va sesamela oku fa, ovo va amamako lomuenyo. (Efet. 15:16; 2 Pet. 3:9) Omanu va likolisilako oku lekisa ovituwa viwa oco va sange ohenda ya Suku (Yeh. 2:8-14; 6:22, 23; 9:3-15) omanu vakuavo va tĩlisa ovitima viavo, poku ñualilapo Yehova kuenda afendeli Vaye. (Esin. 2:30-33; Yeh. 11:19, 20) Omo okuti Yehova ka tateka omunu oku nōla onjila a yongola oku kuama, Eye o tukuiwa ndu okuti ‘ecelela okuti ovo va tĩlisa ovitima viavo.’ Eci eye a nōlapo oku fetuluinya omanu vana va tĩlisa ovitima viavo, ci lekisa unene a kuete kuenda o linga okuti onduko Yaye yi kũlĩhiwa.—Sokisa Letu. 4:21; Yoa. 12:40; Va Rom. 9:14-18.

(Etundilo 8:18, 19) Vakualumbu va setekavo latutu avo oku nena olona puäi ka va ci tēlēle. Kuenje komanu lokovinyama kua kala olona. ¹⁹ Vakualumbu va popia la Fareo vati, Eci ca tunda peka lia Suku. Puäi utima wa Fareo wa tĩla, ka va yevele. Ndomo Yehova a popia haimo ca pita.

(Etundilo 9:15-17) Momo cilo nda ndoluĩle ale eka liange oku ku veta lefengi ove lomanu vove, okuti nda wa tetiwile kilu lieve. ¹⁶ Puäi nda tava oku popela omuenyo wove okuti hu lekisa unene wange, onduko yange ha yi tukuiwa kilu lieve liosi. ¹⁷ Lopo wa tĩlĩsila omanu vange utima wove kuenje ku tava oku va eca.

perspicaz-volume 2 kem. 397 ocin. 3-5 **Evĩho**

Handi vali, Yehova Suku o pongolola ovina lonjila yimue okuti vana va siata oku linga ovina vĩvi va linga ocipango Caye okuti ka va ci limbuka. Ndaño okuti va ñualilapo Suku, eye o pondola oku va tateka oco

a teyuile afendeli vaye vakuekolelo kuenda ecelela okuti ovilinga viovva nyali vaye vi situlula esunga lia-ye. (Va Roma 3:3-5, 23-26; 8:35-39; Osamo 76:10) Eci ci sangiwa kelivulu Liolosapo 16:4 ku popa ndoco hati: “Ovina viosi Yehova wa vi lulikila, eci upange waco, eci upange waco ndaño ondingaĩvi leteke liohali yaye.”

Ulandu umue wa Fareo, una okuti vocakati ca Mose kuenda Arone Yehova wo handeleka oco a ece va Isareli va kala kupika. Suku hayeko wa koka osoma yo Kegito oku kala ondingaĩvi, pole Eye wa ecelela okuti Fareo o kala lomuenyo kuenda wa pongololavo ovina oco viuvetiye oku lekisa ovituwa vĩvi vi koka olofa. Esunga lieci Yehova a ci lingila li sangiwa kelivulu Lietundilo 9:16 ku popia hati: “Puäi nda tava oku popela omuenyo wove okuti hu lekisa unene wange, onduko yange ha yi tukuiwa kilu lieve liosi.”

Afengi ekũi a pita Kegito kuenda oku kunduiwa kua Fareo kumue lolohoka viaye vokalunga kakusuka ca lekisa unene wu komohisa wa Yehova. (Etu. 7:14-12:30; Osa. 78:43-51; 136:15) Vokuenda kuanymo, olofeka via lisunguile lo Egito via enda oku vangula kueci capita kuenda onduko ya Suku ya kala oku sandekiwa koluali luosi. (Yeh. 2:10, 11; 1 Sam. 4:8) Nda Yehova wa kunduile Fareo vepuluvi liaco, unene waye, Ulamba waye kuenda oku yovuiwa kua fendeli Vaye nda ka via tēlisiwile.

Oku Konomuisa Lutate **Ovina vi Sangiwa Vembimbiliya**

(Etundilo 8:21) Nda ku tava oku eca omanu vange, numa asunga olonyi kokuove lokovakuenje vove lokomanu vove lovolonjo viovve kuenje olonjo via va Egito vi yuka asunga olonyi, ndaño osi apa olonjo vi kasi haico.

perspicaz-volume 3 kem. 33 **Olunyi**

Kuli atatāhāi amue atiamēla kolunyi luatumiwa kolondaka vio Heveru vi sangiwa kovisonehua catiamēla kefengi liakūala Kegito, lina va Isareli va puluka ko Gosene. (Etu. 8:21, 22, 24, 29, 31; Osa. 78:45; 105:31) ‘A-róv ya siata oku pongoluiwa “ndolunyi” (JB, NM, Ro), “ovienye” (Yg), “olonyi” (BJ, LEB, So), “ovienye” (AT) kuenda “olunyi luovo cunda” (ale “olunyi luongombe”) (LXX).

Ondaka “olunyi” muakongela olonyi viosi. Olunyi luomange lulumana ovinyama kuenda omanu kuenje vipūela osonde. Handi vali olunyi luaco lukoka uveyi vetimba liovinyama kuenda liomanu, olonyi vina vi toma calua vetimba liomunu vi pondola oku sangiwa vusenge. Omo liaco efengi liolonyi citava okuti lia koka ohali yalua ku va Egito kuenda kovinyama via-vo, handi vali citavavo okuti via kokavo olofa.

(Etundilo 8:25-27) Fareo wa kovonga Mose la Arone, wa linga hati, Kuendi, ka lumbili Suku yene ovilumba mūlo vofeka. ²⁶ Mose hati, Ka ca sungulukile oku ci linga, omo tu lumbila Yehova Suku yetu eci ci kokela va Egito onyanya. Nda tu lumbila kovaso a va Egito eci ci va kokela onyanya ka va tu sosola hē lovawe? ²⁷ Te tu enda atulo atatu vekalasoko oco tu lumbila Yehova Suku yetu ovilumba ndeci a tu sapuila.

utala wondavululi, 15/3/2004 kem. 9
Atosi Avelapo Velivulu Lietundilo

8:26, 27—Momo lie Mose a popela hati ovilumba via va Isareli vi “kokela va Egito onyanya”? Va Egito va kala locituwa coku fendela ovinyama viñi viñi. Olondaka evi Mose wa vi vanguila oco va Isareli va eciwe lonjanga.

Oku Tangiwa Kuembimbiliya

(Etundilo 8:1-19) Oco Yehova wa popia la Mose hati, Kuende ku Fareo, ka popie laye huti, Ca popia Yehova ceci, hati, Eca omanu vange okuti va fendela. ² Puāi nda ku tava oku va eca njambula ovikanjo viove viosi lovinonga. ³ Olui Nilu lu yuka to lovinonga. Vi lamana, viñila vonjo yove lovohondo yove yoku pekela, lopula wove, lovolonjo viakuenje vove lomanu vove, lovolofolono viove, lovovimanda violombolo. ⁴ Ovinonga vi ku lombokaila ove, vi lombokailavo komanu vove lokovakuenje vove vosi. ⁵ Yehova wa popia la Mose hati, Popia la Arone huti, Oluila eka liove lombueti yove kolondui, kuenda kololekua lokoviva, lamanisila ovinonga kofeka ye Egito. ⁶ Oco Arone woluila eka liaye kovava a Egito kuenje ovinonga via lamana, via sikilila ofeka ye Egito. ⁷ Vakualumbu lavovo haico va linga latutu avo, kuenje va lamanisila ovinonga kofeka ye Egito. ⁸ Fareo wa kovonga Mose la Arone, wa linga hati, Likutilili ku Yehova okuti upa ovinonga kokuange lokomanu vange; kuenje ame ngeca omanu ha va lumbila Yehova ovilumba. ⁹ Oco Mose wa popia

la Fareo hati, Va ndinge ohenda, va sapuile otembo hu likutililila ove lakuenje vove lomanu vove, okuti ovinonga viaco vi tunda kokuove lokolonjo viove ha vi siala lika volui. ¹⁰ Eye hati, Hēla. Mose hati, Onda-ka yove yi lingiwe, oco o limbuke okuti ka kuli u wa soka la Yehova Suku yetu. ¹¹ Ovinonga vi tunda kokuove lokolonjo viove lokovakuenje vove lokomanu vove, vi siala lika volui Nilu. ¹² Kuenje Mose la Arone va tunda ku Fareo. Mose wa vilikiya ku Yehova omo ovinonga vialua, ndeci a likuminya la Fareo. ¹³ Yehova yu wa linga ndondaka ya Mose, kuenje ovinonga via fila volonjo lovovitali lovovapia. ¹⁴ Kuenje va vi ongolola olondunda, ofeka ya lēha. ¹⁵ Fareo puāi, eci a mōla okuti ca pita, wa tīlisa utima waye, ka va yevele. Ndomo Yehova a popia haimo ca pita. ¹⁶ Yehova wa popia la Mose hati, Popia la Arone huti, Olōla ombueti yove, veta oneketela yoposi ha yi lingi olona vofeka yosi ye Egito. ¹⁷ Haico va linga. Arone wolōla eka lombueti yaye, wa veta oneketela yoposi kuenje komanu lokovinyama kueya olona. Oneketela yosi yoposi ya linga olona vofeka yosi ye Egito. ¹⁸ Vakualumbu va setekavo latutu avo oku nena olona puāi ka va ci tēlēle. Kuenje komanu lokovinyama kua kala olona. ¹⁹ Vakualumbu va popia la Fareo vati, Eci ca tunda peka lia Suku. Puāi utima wa Fareo wa tīla, ka va yevele. Ndomo Yehova a popia haimo ca pita.

OSEMANA 20–26 YEVAMBI LINENE

OVOKUASI A SANGIWA VONDAKA YA SUKU | ETUNDILO 10-11

“Mose kuenda Arone va Lekisa Utōi Walua”

(Etundilo 10:3-6) Oco Mose la Arone va enda ku Fareo, va popia laye vati, Ca popia Yehova, Suku ya va Heveru, ceci, hati, Okulikala kuove oku sambela kokuange ku sulila eteke lipi? Eca omanu vange ha va fendela. ⁴ Momo nda ku tava oku eca omanu vange, hēla nena olohuma kofeka yove. ⁵ Vi vumba osi yosi cokuti umue oku mōla osi ka ci tava. Via lia ocisupe ca ku supila kociwe. Vi lia oviti viove viosi viovusenge. ⁶ Vi yukisa olonjo viove lolonjo viakuenje vove vosi, lolonjo via va Egito vosi, ndaño vaso, ndaño vaisiavo ka va la ci mōla tunde kokucitiwa kuavo toke ketaili lilo. Oco wa ñualapo kuenje wa tunda ku Fareo.

utala wondavululi, 15/7/2009 kem. 20 ocin. 6
Kuama Ongangu ya Yesu Yoku Kunda Lutöi

⁶ Sokololavo utöi Mose a lekisa poku vangula la Fareo, ombiali yina okuti, ka ya tendiwile lika ndosuku, pole, wa kalavo suku okuti, omöla osuku yimue yekumbi yi tukuiwa hati, Rá. Citava okuti, Fareo yaco wa kuama ongangu ya va Fareo vakuavo va enda oku fendela ociñumañuma co suku yaco. Ondaka ya Fareo, ya kala ndocihandeleko, momo omanu va enda oku kisikiwa oku pokola kokuaye. Omo liunene waye, lepela, kuenda esino, ka tavele okuti, omanu vo sapuila ovina a sukila oku linga. Mose una wa kala embombe haeye ungombo, ndaño ka lalekiwile, olonjanja vialua wa enda oku moleha ku Fareo. Pole, eye ka endeke oku u yolela. Nye Mose a popia? Wa lombolola ovina viatiamëla kafengi. Nye a yonguile? Mose wa yonguile okuti, Fareo eca owiñi wapika va kala vofeka! Anga hë, Mose wa sukilile oku lekisa utöi? Wa sukilile!—Ate. 12:3; Va Hev. 11:27.

(Etundilo 10:24-26) Fareo yu wa vilikiya Mose hati, Kuendi. Ka fendeli Yehova. Omäla vene va endevo lene. Oviunda viene violomeme lolohombo, loviunda violongombe vi siale. ²⁵ Kuenje Mose wa linga hati, Te o tuihavo evi viovilumba levi viokupia elisi ha tu vi lumbila Yehova Suku yetu. ²⁶ Oco ovinyama vietu te tu enda lavio muële, lalimue ekonjo li siala konyima omo opo tu upa vioku fendela lavio Yehova Suku yetu. Kuenje ka tua külihile evi tu fendela lavio Yehova te tu pitila oko.

(Etundilo 10:28) Oco Fareo wa popia laye hati, Ove muële! Lunguka! Ku ka mbanje vali kocipala, omo eteke o möla kocipala, haico o fa.

(Etundilo 11:4-8) Mose wa linga hati, Ca popia Yehova ceci, hati, Vokati kuteke mita ve Egito. ⁵ Olonuñulu viosi viofeka ye Egito vi fa, tunde konuñulu ya Fareo wa tumäla komangu yuviali toke konuñulu yukä upika o kasi pocisulilo, lolonuñulu viosi viovinyama. ⁶ Vofeka yosi ye Egito mu kala okulila kua lua, kua soka lakuo ka kua la kala, lokovaso ka ku kala vali. ⁷ Puäi ku va Isareli vosi, ci kale omunu, ci kale ocinyama, lomue o va lamba, ndaño ombua ka yi vakuila. Oco ene vu limbuka okuti Yehova ukuakutepisa pokati ka va Egito la va Isareli. ⁸ Akuenje vove vosi veyä kokuange, va petamëla kokuange vati, Va tundemo, lomanu vosi va ku kuama lavovo. Noke nunda. Kuenje wa tunda ku Fareo lonyeño ya lua.

perspicaz-volume 3 kem. 17 ocin. 4
Mose

Casukilile utöi kuenda ekolelo oku kala kovaso ya Fareo. Mose kuenda Arone va tëlisa lika ocikele ca va eciwile omo liongusu ya Yehova kuenda espirito Sandu Liaye. Sokolola kelombe lia Fareo, okuti o soma ya velelepo kotembo yaco. Fareo wa kala ndosuku yimue okuti, wa ñualiwile lolondunguli, lolohoka olondavululi kuenda apika. Handi vali kua kalavo asongui vatavo, vakuakutäha, okuti va kala ovanyäli va Mose. Alume vaco noke lia Fareo, va velelepo kelombe. Omanu vosi ava va kala konele ya Fareo lekuatiso liolosuku vio Kegito. Mose kuenda Arone va moleha ku Fareo okuti hanjanja yimosikolika, pole olonjanja viosi eci Fareo akala oku tëlisa utima waye, momo ka yonguile oku eca apika vaye va Heveru vana eye a kala oku viala. Noke eci Mose kuenda Arone va popia catiamëla kefengi lieceläla va lupuisiwa kovaso a Fareo, noke liefengi liecea va vahandeleka oco ka va ka molêhe vali kovaso a Fareo sanga nda ca va kokela olofa.—Etu. 10:11, 28.

Oku Konomuisa Lutate **Ovina vi Sangiwa Vembimbiliya**

(Etundilo 10:1, 2) Yehova yu wa popia la Mose hati, Kuende ku Fareo momo nda tëlisa utima waye lovitima viakuenje vaye okuti ndekisa olondumbukiso evi viange pokati kavo. ² Nda ci lingilavo okuti ove o sapula komölove kuenda konekulu yove ndomo nda yola epembe va Egito. O sapulavo olondimbukiso nda linga pokati kavo, ene ho lmbuki okuti ame ndi Yehova.

utala wondavululi, 1/9/1995 kem. 11 ocin. 11
Uvangi watiamëla kolosuku viesanda

¹¹ Osimbu handi eci va Isareli va kala Kegito, Yehova wa tuma Mose ku Fareo loku u sapuila hati: “Kuende ku Fareo momo nda tëlisa utima waye lovitima viakuenje vaye okuti ndekisa olondimbukiso evi viange pokati kavo. Nda ci lingilavo okuti ove o sapula komölove kuenda konekulu yove ndomo nda yola epembe va Egito. O sapulavo olondimbukiso nda linga pokati kavo, ene holimbuki okuti ame ndi Yehova.” (Etundilo 10:1, 2) Va Isareli va kuepokolo va enda oku lomboluilako omäla vavo ovikomo Yehova a linga. Omäla vaco va endavo oku lomboluilako

kovitumbulukila viavo. Omo liaco ovikomo via Yehova via enda oku ivalukiwa. Olonjali koloneke vilo vikuetevo ocikele coku lomboluilako ulandu waco komāla vavo.—Esinumuilo 6:4-7; Olosapo 22:6.

(Etundilo 11:7) Puāi ku va Isareli vosi, ci kale omunu, ci kale ocinyama, lomue o va lamba, ndaño ombua ka yi vakuila. Oco ene vu limbuka okuti Yehova ukua-kutepisa pokati ka va Egito la va Isareli.

perspicaz-volume 2 kem. 79 ocin. 5 **Vekalasoko**

Omo liunene waye u komohisa, Yehova wa kemālisha onduko yaye kuenda wa yovola va Isareli. Eci va yoka Okalunga Kakusūka Mose wasonguila va Isareli lo kuimba ocisungo osimbu Miriama mukāi wa Mose uprofeto wa nyañula opandelu, kuenje akāi vosi vo kuama konyima va sika olopandelu loku cila poku imba loku tambulula alume. (Etu 15:1, 20, 21) Kua kala etepiso lia va Isreli kuenda ovanyāli vavo. Osimbu va kala oku tunda Kegito lomue omunu wa va lemeha, ale ocinyama; la yimue ombua ya va kuila. (Etu 11:7) Ndaño okuti ulandu u sangiwa Ketundilo ka ulombolola okuti Fareo wa iñila vo kalunga kumue lolohoka viaye kuenje wa kunduiwa, elivulu Liosamo 136:15 li popia okuti Yehova “wa kupikila puāi Fareo lolohoka viaye vo Kalunga Kakusuka.”

Oku Tangiwa Kuembimbiliya

(Etundilo 10:1-15) Yehova yu wa popia la Mose hati, Kuende ku Fareo momo nda tīlisa utima waye loviti-ma viakuenje vaye okuti ndekisa olondumbukiso evi viange pokati kavo. ² Nda ci lingilavo okuti ove o sapula komōlove kuenda konekulu yove ndomo nda yola epembe va Egito. O sapulavo olondimbukiso nda linga pokati kavo, ene ho lmbuki okuti ame ndi Yehova. ³ Oco Mose la Arone va enda ku Fareo, va popia laye vati, Ca popia Yehova, Suku ya va Heveru, ceci, hati, Okulikala kuove oku sambela kokuange ku sulila eteke lipi? Eca omanu vange ha va fendela. ⁴ Momo nda ku tava oku eca omanu vange, hēla nena olo-huma kofeka yove. ⁵ Vi vumba osi yosi cokuti umue oku mōla osi ka ci tava. Via lia ocisupe ca ku supila kociwe. Vi lia oviti viove viosi viovusenge. ⁶ Vi yukisa olonjo viove lolonjo viakuenje vove vosi, lolonjo via va Egito vosi, ndaño vaso, ndaño vaisiavo ka va la ci mōla tunde kokucitiwa kuavo toke ketaili lilo. Oco wa ñualapo kuenje wa tunda ku Fareo. ⁷ Akue-

nje va Fareo va popia laye vati, Omunu u, oku tu yokokisa kuaye ku sulila pi? Eca omanu vaco ha va fendela Yehova Suku yavo. Kua limbukile handi okuti Egito ya nyōleha? ⁸ Oco va nena vali Mose la Arone ku Fareo, yu wa popia lavo hati, Kuendi. Ka fende-li Yehova Suku yene. Puāi ava va enda velie? ⁹ Mose wa linga hati, Tu enda lamalēhe lakongo, lomāla vetu valume lomāla vetu vakāi. Loviunda vietu violomeme lolohombo, loviunda vietu violongombe, viosi tu enda lavio, momo tu lingila Yehova ofesta. ¹⁰ Oco wa popia lavo hati, Yehova a kale lene, nda ndu weci ene lomāla vene. Ahī! Uvi waco sio limbukile nga! Wa seleki okanyoha vombenje. ¹¹ Si kuatako. Alume ci tava. Va ende. Va ka fendele Yehova, momo oco wa yongoli. Kuenje va va tundisa ku Fareo. ¹² Oco Yehova wa popia la Mose, hati, Oluila eka liove kofeka ye Egito oco olosuma viye kofeka ye Egito ha vi li ovikūla viosi viofeka, viosi via supa kociwe. ¹³ Mose yu woluila ombueti yaye kofeka ye Egito kuenje utanya waco wosi luteke waco wosi Yehova wa sikisila ofeka ofela yokutundilo. Eci kua ca omēle ofela yokutundilo ya nena olosuma. ¹⁴ Olosuma viaco vieya kofeka yosi ye Egito, via wila vovikanjo viosi vie Egito. Via kāla cimue. Konyima yavio ka kua la kala olosuma via soka lavio, lokovaso ka ku kala vali ndovio. ¹⁵ Momo via vumba osi yosi, ofeka yosi ya tekāva. Via lia ovikūla viosi viovofeka, lapako osi oviti a supa kociwe. Ka kua siale cimue ci talala kofeka ye Egito, ndaño uti ndaño ocikūla covepia.

OSEMANA 27 YEVAMBI LINENE-2 YENYENYE **OVOKUASI A SANGIWA VONDAKA YA SUKU** **| ETUNDILO 12**

“Ceci ci Lomboloka Opaskoa Kakristão”

(Etundilo 12:5-7) Okameme kene ka ka kale le-tondelo. Ka kale okolume ka tēla unyamo. Vu ka nola pamue kolomeme pamue kolohombo. ⁶ Vu ka soleka toke keteke liekui lakuāla liosāi yilo. Oñolosi yeteke liaco va Isareli vosi va ipāla otumeme tuavo. ⁷ Va nyañula osonde yimue, va yi nyila kovikuli vivali lo-kovipamba violonjo omu va tu lila.

utala wondavululi, 1/1/2007 kem. 24 ocin. 4 **‘Sanjuka Lutima Wove Wosi’**

⁴ Yesu wa fa keteke 14 kosāi ya Nisana yunyamo wa 33. Ko Isareli, eteke liaco, lia kala liocipito Copaskoa.

Unyamo lunyamo veteke liaco, va Isareli va enda oku ponda okameme kamue ka kuete uhayele, kuen-
da oku lila pamosi ondalelo yaco. Pocipito caco,
ovo va enda oku ivaluka esilivilo liosonde yoka-
meme yina ya yovola olonuñulu via va Isareli eci
ungelo a ponda olonuñulu via va Egito keteke 14 ko-
sāi ya Nisana yunyamo wo 1513. (Etundilo 12:1-14)
Okameme va enda oku ponda pocipito Copaskoa, ka
kala ndocindekaise ca Yesu una Paulu a tukula hati:
“Kristu, eye Okameme ketu Kopaskoa ka lumbiwa
ale.” (1 Va Korindo 5:7) Osonde yokameme va enda
oku eca ndocilumba pocipito Copaskoa, yi lombolo-
ka osonde ya Yesu ya peseke oco yi yovole omanu
valua.—Yoano 3:16, 36.

(Etundilo 12:12, 13) Momo uteke waco mita vofe-
ka ye Egito. Nyōla olonuñulu viosi viofeka ye Egito,
ndaño viomanu ndaño viovinyama. Njambulavo olo-
suku viosi vi Egito, ame ndi Yehova. ¹³ Osonde, oyo
yu lingili ondimbukiso kolonjo omu vu kasi. Eci mōla
osonde ndu lomboki. Kuenje ene lalimue efengi liu
wili oku vu nyōla eci mbeta ofeka ye Egito.

perspicaz-volume 3 kem. 180 ocin. 6 **Opaskoa**

Olonepa vimue vionjivaluko yopaskoa via tēlisiwa la
Yesu. Onepa yimue yoku tēlisiwa kuopaskoa yaco
ceci osonde ya nyanyiwa kapito olonjo vio kegito oco
olonuñulu via va Isareli vi yovuiwe povaka unge-
lo wekundu. Paulu o tukula Akristāo olombuavekua
nde kongelo liolonuñulu (Va Hev. 12:23), kuenda lia
Kristu ndo njovoli yavo, losonde yaye. (1 Va Tes.
1:10; Va Efe. 1:7) Lalimue ekepa liokameme kopa-
skoia lia ponduile oku teka. Ocitumasuku ca popele
okuti lalimue ekepa lia Yesu lia ponduile oku teka
kuenje ocitumasuku caco ca tēlisiwa eci eye a fa.
(Os 34:20; Yoa 19:36) Kuenje opaskoa ya enda oku
lingiwa la va Yudea vokuenda kuanyamo va enda oku
kuama eci ocihandeleko ca popele ca tiamēla kovina
vi keya kovaso vocakati ca Yesu Kristu okuti “Kame-
me ka Suku.”—Hev 10:1; Yoa 1:29.

(Etundilo 2:24-27) Leci, ene vu ci lingainga otembo
ka yi pui ndociholo cene lomāla vene. ²⁵ Eci vu piti-
la vofeka Yehova o wihi ndomo a likuminya, lamovo
vu lingainga ociholo eci. ²⁶ Eci omāla vene vo puli
vati, Ociholo eci ca lomboloka ndati? ²⁷ ene vu ku-
mbulula, hoti, Eci oco ocilumba co Pascoa ya Yehova
momo wa pitāhala olonjo via va Isareli ve Egito eci

a nyōla va Egito, puāi wa popela olonjo vietu. Kue-
nje omanu va petama, va fendela

utala wondavululi, 15/12/2013 kem. 20 ocin. **13-14**

‘Ocipito Conjivaluko ci Kuete Esilivilo Kokuove’

¹³ Osimbu omāla va kala oku kula, olonjali via kuata
ocikele coku va longisa ovina viatiamēla kocipito co
Paskoa. Olonjali via longisa komāla vavo okuti, Ye-
hova wa likuminyile oku teyuila afendeli vaye. Omāla
va lilongisa okuti, Yehova Suku ukuamuenyo, wa ka-
pako afendeli vaye, kuenda o va teyuila. Omo liaco,
Yehova wa lekisa unene waye poku teyuila olonuñu-
lu via va Isareli, ‘eci a nena efengi ku va Egito.’

¹⁴ Ene ulonjali, ka u kisikiwa oku lomboluila komāla
vene ulandu wocipito co Paskoa ci lingiwa unyamo
lunyamo. Anga hē, wa siati oku va longisa okuti, Ye-
hova wa teyuila afendeli vaye kosimbu? Wa siati hē
oku va longisa okuti, Yehova o teyuilavo afendeli
vaye koloneke vilo? (Osa. 27:11; Isa. 12:2) Poku lo-
ngisa omāla vene wa siati hē oku va tangela lika
ulandu waco, ale u ci linga lonjila yimue okuti va
kuata esanju? Nda wa ci lingi, u kuatisa epata liene
oku kolela ku Yehova lutima wosi.

Oku Konomuisa Lutate **Ovina vi Sangiwa Vembimbiliya**

(Etundilo 12:12) Momo uteke waco mita vofeka ye
Egito. Nyōla olonuñulu viosi viofeka ye Egito, ndaño
viomanu ndaño viovinyama. Njambulavo olosuku vio-
si vi Egito, ame ndi Yehova.

perspicaz-volume 3 kem. 180 ocin. 2 **Opaskoa**

Afengi ekūi a pita Kegito a kala ndesombiso kolosu-
ku vio ko Egito, capiāla enene efengi liekūi: okuti lia
ponda olonuñulu vio Kegito. (Etu. 12:12) Okameme
ka kolele kosuku yi tukuiwa hati Rā, okuti oku nya-
nya osonde yokameme kaco kovikuli viapito ca kala
ndetonāi ku va Egito. Handi vali ongombe ya kolele
calua, okuti oku ponda olongombe viaco nda ca su-
muisa osuku o tukuiwa Osíris. Fareo wa enda oku
tendiwa ndomola a Rā. Omo liaco, olofa violonuñulu
via Fareo nda ca lekisa okuti Fareo la Rā ka va kue-
te unene.

(Etundilo 12:14-16) Eteke liaco liu lingili eteke lionjivaluko, vu li ivaloka lofesta ya Yehova. Ovitumbulukila viene viosi vi li ivaloke ndociholo ka ci pui. ¹⁵ Oloneke epanduvali vu lia ombolo ka yi kuate etumbisa. Eteke liatete vu upa etumbisa volonjo viene. Momo nda umue o lia ombolo yi kuate etumbisa tunde keteke liatete toke keteke liepanduvali omunu waco o tepiwa ku va Isareli. ¹⁶ Eteke liatete vu linga efendelo liowiñi wosi, loketeke liepanduvali vu lingavo efendelo liowiñi wosi. Oloneke viaco laumue upange u lingiwa. Eci omunu a lia oco lika ci tava oku ci talavaya.

perspicaz-volume 1 kem. 543 ocin. 1 Ohonge

Onjila yimue ya kuamiwile “kolohonge” viaco, vo-kuenda kuteke liaco ka ca tavele okuti omanu va linga upange. Ndeci, eteke liatete kuenda liepanduvali Liocipito colombolo Kavikuete Etumbisa lia kala “olohonge vikola” muna Yehova a enda oku va sapuila hati: “Oloneke viaco laumue upange u lingiwa. Eci omunu a lia oco lika ci tava oku ci talavaya.” (Etu. 12:15, 16) Omo liaco, vokuenda “kuolohonge viaco vi kola,” ovitunda via enda oku litumbika oku eca ovilumba ku Yehova (Ovis. 23:37, 38) okuti ka ca kaile ekandu oku linga upange waco. Apuluvi aco a enda oku sanjuisa omanu, handi vali lia kala epuluvi lioku pamisiwa konepa yespiritu. Volocasapalo omanu va enda oku liongolola oco vafendele loku longisiwa. Va enda oku pamisiwa calua poku yeva oku tangiwa loku lomboluiwa Ondaka ya Suku, ndomo ca enda oku lingiwa volosunangonga kosimbu. (Ovil. 15:21) Omo liaco, ndano okuti omanu ka va lingaile ovopange Volocasapalo ale “kolohonge vi kola,” va enda oku likutilila loku sokolola Kululiki kuenda kopipango caye.—Tala onepa ASSEMBLÉIA.

Oku Tangiwa Kuembimbiliya

(Etundilo 12:1-20) Yehova wa popia la Mose kuenta Arone vofeka ye Egito hati, ² kokuene osāi yilo yi linga efetikilo liolosāi. Yu lingili osāi yatete kunyamo. ³ Sapuili owiñi wosi wa va Isareli, hoti, Eteke liekui kosāi yilo va kuate onjo okameme, onjo okameme, okuti apata osi a kuata otumeme. ⁴ Nda onjo yimue yitito okuti ka yi tēla okameme, oco ukuanjo yaco lu va lisungue olonjo va likonge oku landa kamue ka

soka lomanu vaco. Ca soka leci ca lia omunu omunu oco va litepela pokati ondando yokameme. ⁵ Okame-me kene ka ka ka kale letondelo. Ka kale okolume ka tēla unyamo. Vu ka nola pamue kolomeme pamue kolohombo. ⁶ Vu ka soleka toke keteke liekui lakuāla liosāi yilo. Oñolosi yeteke liaco va Isareli vosi va ipā-la otumeme tuavo. ⁷ Va nyañula osonde yimue, va yi nyila kovikuli vivali lokovipamba violonjo omu va tu lila. ⁸ Uteke waco haiwo va lia ositu yaco ya yokiwa. Va yi lila kumosi lombolo ka yi kuate etumbisa kuenta ovikūla vi lula. ⁹ Ka ci tava oku yi lia owisu, ndaño oku yi teleka lovava, te ya yokiwa londalu, lutue waco, kumosi lakoto levi viovokati. ¹⁰ Ko ka supisipo cimue toke komēle. Nda cimue ca siala toke komēle ci yoki londalu. ¹¹ Oku yi lia, yi li ndomo: iñi pimo, oloha-ku viene polomāi, olombueti viene povaka, vu yi lia lonjanga. Eyi oyo o Pascoa ya Yehova. ¹² Momo uteke waco mita vofeka ye Egito. Nyōla olonuñulu viosi viofeka ye Egito, ndaño viomanu ndaño viovinyama. Njambulavo olosuku viosi vi Egito, ame ndi Yehova. ¹³ Osonde, oyo yu lingili ondimbukiso kolonjo omu vu kasi. Eci mōla osonde ndu lomboki. Kuenje ene lalimue efengi liu wili oku vu nyōla eci mbeta ofeka ye Egito. ¹⁴ Eteke liaco liu lingili eteke lionjivaluko, vu li ivaloka lofesta ya Yehova. Ovitumbulukila viene viosi vi li ivaloke ndociholo ka ci pui. ¹⁵ Oloneke epanduvali vu lia ombolo ka yi kuate etumbisa. Eteke liatete vu upa etumbisa volonjo viene. Momo nda umue o lia ombolo yi kuate etumbisa tunde keteke liatete toke keteke liepanduvali omunu waco o tepiwa ku va Isareli. ¹⁶ Eteke liatete vu linga efendelo liowiñi wosi, loketeke liepanduvali vu lingavo efendelo liowiñi wosi. Oloneke viaco laumue upange u lingiwa. Eci omunu a lia oco lika ci tava oku ci talavaya. ¹⁷ Vu lingainga ofesta yombolo ka yi kuate etumbisa, momo eteke liaco hailio ndopa olohoka viene vofeka ye Egito, oco wivaloki eteke liaco kovitumbulukila viene ndociholo ka ci pui. ¹⁸ Koñolosi yeteke liekui lakuāla liosāi yatete vu lia ombolo ka yi kuate etumbisa toke koñolosi yeteke liakui avala lamosi liosāi. ¹⁹ Oloneke epanduvali ka mu ka sangiwe etumbisa volonjo viene, momo nda umue o lia eci ci kuate etumbisa omunu waco o tepiwa ku va Isareli, ci kale ukombe, ci kale onyitiwe yofeka. ²⁰ Ka vu li muēle eci ci kuate etumbisa. Volonjo viene viosi vu lialia ombolo ka yi kuate etumbisa.